

Van TRA naar beter: 10 tips voor een waardevolle Taak Risico Analyse

IR. NICOLE PIKKEMAAT ACHTERGRONDARTIKEL

28 augustus 2026 om 13:54

De Taak Risico Analyse (TRA) is een methode om systematisch risico's van een taak, activiteit of klus in kaart te brengen voordat deze wordt uitgevoerd. De TRA wordt vaak ingezet bij risicovolle werkzaamheden en/of werkzaamheden in een risicovolle omgeving, zoals bouwterreinen, fabrieken en werkplaatsen. Preventiemedewerkers en arboprofessionals hebben een uitvoerende en/of coördinerende rol in de TRA's. Ook zijn er preventiemedewerkers en arboprofessionals die (vrijwel) niets doen met TRA's. Mogelijk kunnen zij baat hebben bij het instrument en/of onderdelen van de TRA. In dit artikel geef ik uitleg over de TRA, de toepassing en de bedoeling ervan. Tot slot deel ik een tiental tips om de TRA goed – of nog beter – tot zijn recht te laten komen.

Oorsprong van de TRA

Opdrachtgevers in de (petro)chemie, bouw en techniek stellen doorgaans als eis dat bedrijven die werkzaamheden op hun terrein uitvoeren, gecertificeerd zijn volgens de Veiligheid, Gezondheid en Milieu Checklist Aannemer (VCA). Ook in andere sectoren, zoals bij de overheid, wordt VCA-certificering steeds vaker geëist bij bouw-, constructie- en onderhoudswerkzaamheden.

VCA schrijft voor dat de risico's van alle gangbare operationele activiteiten van het bedrijf vastgelegd moeten worden in de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Voor niet-gangbare werkzaamheden of situaties waarin wordt afgeweken van standaardwerkmethodes, wordt de TRA gebruikt. De TRA maakt daarbij vaak onderdeel uit van de werkvergunning.

Is een TRA verplicht?

VCA geeft de TRA een verplichtend karakter en daarmee is deze in veel sectoren de stand van de techniek. Dit zien we ook terug in diverse arbocatalogi. Zo wordt de TRA genoemd in onder andere:

- de Arbocatalogi Explosieveiligheid en Besloten Ruimten van de waterschappen;
- de arbocatalogus 5xbeter van de metaalsector;
- de arbocatalogus van de industriële dienstverlening, bijvoorbeeld bij hogedrukreiniging;
- de arbocatalogus van de funderingsbranche.

Volgens de Arbowet moet de werkgever alle risico's inventariseren, evalueren en vastleggen in een plan van aanpak. De TRA is een inventarisatiemethode op taak- of klusniveau.

De Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) controleert bij ongevallen of inspecties of er een RI&E aanwezig is. Daarbij wordt ook bekeken of er TRA's zijn opgesteld, of deze inhoudelijk juist zijn en of de maatregelen worden nageleefd. Ontbreekt een TRA bij een ongeval, dan kan dit leiden tot boetes en juridische stappen. Ook in jurisprudentie zien we dat rechters de TRA meewegen in hun oordeel. Een verwijzing naar een werkinstructie of algemene RI&E is meestal onvoldoende. Er moet een concrete, veilige werkwijze zijn ontwikkeld, gecommuniceerd én toegepast. Een TRA mag geen afvinklijstje zijn.

Proces van de TRA

VCA stelt als eis dat een TRA volgens een vaste methodiek wordt opgesteld. De taken, bijbehorende risico's en te treffen maatregelen moeten duidelijk worden omschreven. De maatregelen moeten bovendien doeltreffend zijn. De stappen zijn:

1. Taak of klus beschrijven

Beschrijf de activiteit die uitgevoerd wordt. Daarbij hoort ook te staan door wie de activiteit wordt uitgevoerd en met welke middelen.

2. Gevaren identificeren

Breng mogelijke gevaren in beeld, zoals fysiek letsel, blootstelling aan stoffen, valgevaar of elektrische risico's. Denk ook aan omgevingsfactoren zoals beperkte ruimte, moeilijke toegang of onvoldoende vluchtwegen.

3. Risico inschatten

Beoordeel de ernst van het risico. Veelgebruikte formules zijn:

Risico = Kans × Effect of Risico = Effect × Blootstelling × Waarschijnlijkheid ($R = E \times B \times W$).

Op basis van de formule krijgt het risico een zwaarte in de vorm van een risicoscore. Ook kan het risico uitgedrukt worden in termen van laag, matig en hoog.

4. Maatregelen vaststellen

Bepaal technische, organisatorische en/of persoonlijke beschermingsmaatregelen, zoals ventilatie, vergrendeling, afscherming of het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM).

Om dit duidelijker en praktischer te maken, geef ik een globaal voorbeeld van onderhoudswerkzaamheden aan een machine.

Voorbeeld: onderhoudswerkzaamheden aan een machine

1. Taak beschrijven: onderhoudswerkzaamheden aan machine X.
2. Gevaar identificeren: bewegende machineonderdelen, waardoor risico op beknelling ontstaat.
3. Risico inschatten: hoog risico.
4. Maatregelen vaststellen: machine vergrendelen, spanning uitschakelen en vooraf controleren.

NB: in de praktijk moet dit veel uitgebreider!

Van TRA naar beter

In de praktijk zie ik veel goede TRA's, maar ook minder goede – en vooral: de toepassing laat soms te wensen over. Dat is een gemiste kans. Op basis van mijn ervaringen deel ik hieronder een aantal tips om de TRA waardevoller te maken.

1. Een aanjager met gezag

Volgens VCA moet de TRA onder verantwoordelijkheid van een lijnfunctionaris plaatsvinden. Vaak is dat de arbo- of veiligheidscoördinator, preventiemedewerker of veiligheidsmanager. Laat deze professional de rol van aanjager vervullen en zorgen voor kwaliteit én toepassing van de TRA's. Belangrijk is dat deze persoon gezag heeft binnen de organisatie, met steun van de top. Afraffelen, achterstanden of oogluikend afwijken van de werkwijze mogen niet worden gedoogd. Zo kan de werkgever invulling geven aan zijn zorgplicht voor goede arbeidsomstandigheden.

2. Veiligheidsbewustzijn

Goede communicatie gaat verder dan afvinken. Leg medewerkers uit wat een TRA is, hoe deze werkt en waarom deze belangrijk is. Door samen een TRA op te stellen of door te nemen, worden medewerkers zich bewust van risico's en maatregelen.

De TRA kan ook dienen als basis voor werkinstructies en voorlichting, bijvoorbeeld voor nieuwe medewerkers. Zo wordt veiligheid onderdeel van het dagelijks denken en doen. Dit sluit goed aan bij de Safety Culture Ladder (SCL), die bij steeds meer organisaties wordt nagestreefd.

3. Betrokkenheid medewerkers

Het betrekken van iedereen is niet altijd haalbaar, maar zorg wel voor een diverse vertegenwoordiging. Denk aan medewerkers uit de lijn, de technische dienst, bedrijfshulpverleners en de arboprofessional. Wissel deze groep periodiek af. Door samen stap voor stap de TRA te doorlopen, ontstaan verschillende inzichten. Juist het gesprek, het overtuigen en het gezamenlijk zoeken naar afdoende maatregelen vergroten het veiligheidsbewustzijn en de kwaliteit van de maatregelen.

4. Doe ook een LMRA

De TRA wordt vaak gecombineerd met een Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA), vlak voor aanvang van de werkzaamheden. Doel is om te controleren of alle risico's zijn herkend en beheerst. Uitgangspunt is dat pas begonnen wordt met het werk als afdoende maatregelen zijn genomen. Als dat niet het geval is of wanneer de omstandigheden op de werkplek zijn gewijzigd, dan moet de TRA opnieuw doorlopen worden. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de weersomstandigheden slecht zijn of er veel minder bewegingsruimte is dan was voorzien. De LMRA's en de gang van zaken kunnen input leveren om de TRA te verbeteren.

5. Intensieve update

In het kader van de VCA-certificering wordt gecontroleerd of bedrijven beschikken over actuele taakrisicoanalyses. Er moet minstens één TRA aantoonbaar niet ouder zijn dan één jaar.

Een TRA mag niet verouderen. Neem jaarlijks de tijd om deze te actualiseren en te verbeteren. Kijk kritisch: werkt het nog? Hoe gebruiken medewerkers de TRA? Zijn er nieuwe risico's, situaties of voorschriften? Denk bijvoorbeeld aan meer vormen van alleen werken, meer nachtwerk en nieuwe grondstoffen. Gebruik input uit de LMRA's en de TRA-werkgroep om de kwaliteit te borgen.

6. Samenhang tussen de TRA en de RI&E

De TRA is een uitwerking van de RI&E op taakniveau en kan ook worden gezien als beheersmaatregel. Daarmee kan de TRA onderdeel zijn van het plan van aanpak van de RI&E. Blijf wel zoeken naar structureel betere oplossingen. Onderzoek en verbeteringen moeten eveneens worden opgenomen in de RI&E en het plan van aanpak.

7. Bronaanpak

Maatregelen uit TRA's zijn vaak gericht op PBM's. Dat is begrijpelijk, maar bronaanpak en technische of organisatorische maatregelen verdienen meer aandacht. De Arbowet schrijft immers voor dat risico's zoveel mogelijk bij de bron moeten worden weggenomen.

8. TRA en psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

In de praktijk krijgt PSA weinig aandacht in TRA's, terwijl dit wel degelijk invloed heeft op veiligheid. Vermoeidheid, werkdruk, lange diensten of een slechte werksfeer verminderen de alertheid en verhogen de kans op incidenten. Neem PSA daarom expliciet mee in de TRA, zeker bij risicovolle taken.

9. Ook toepasbaar in andere sectoren

Hoewel de TRA vooral wordt gebruikt in industrie, bouw en chemie, is de methodiek ook geschikt voor andere sectoren. Denk aan agressie in het openbaar vervoer, zorgsituaties met agressieve cliënten of werken in de nacht. Ook daar kan de TRA bijdragen aan veilig werken.

10. Rol ondernemingsraad (OR)

De OR heeft instemmingsrecht op de RI&E en het plan van aanpak en kan zo invloed uitoefenen op TRA's. De OR kan erop sturen dat medewerkers worden betrokken en dat bronaanpak het uitgangspunt is. Na instemming ontstaat een duidelijke structuur. De OR houdt daarna een toezichthoudende en stimulerende rol en kan zo mede zorgen dat verbeteringen worden doorgevoerd.

Tot slot

Met deze tips hoop ik bij te dragen aan betere TRA's, zodat zij daadwerkelijk helpen om incidenten te voorkomen en arbeidsomstandigheden te verbeteren. Gebruik als preventiemedewerker de TRA niet als verplichting, maar als preventie- en leerinstrument. Gebruik de TRA om elkaar scherp te houden en samen te blijven leren. Kijk verder dan de TRA alleen en zorg voor een sterke verbinding met de RI&E en het plan van aanpak. Denk daarbij ook aan bronaanpak en PSA.

Bron

- VCA - SSVV Veiligheid, Gezondheid en Milieu Checklist Aannemer (VCA), Hoofdstuk 2 VCA
- Arbocatalogus 8: Explosieveiligheid | A&O fonds Waterschappen

- Arbocatalogus 2: Besloten ruimten | A&O fonds Waterschappen
- 5xbeter | Alle hulpmiddelen | Hulpmiddelen
- Arbocatalogus Funderingsbranche
- Taak risico analyse (TRA) | Arbocatalogus
- ECLI:NL:RBOVE:2021:3341, Rechtbank Overijssel, 08-997001-19 (P).
- ECLI:NL:RBOBR:2021:6468, Rechtbank Oost-Brabant, 01-997035-18
- Achieve SCL Certification or Statement

Source URL: <https://www.werkenveiligheid.nl/preventie/rollen-en-verantwoordelijkheden/van-tran-aar-beter-10-tips-voor-een-waardevolle-taak>